

Penge – værdi – mening Økonomi

*Penge og gamle mennesker har noget til fælles:
Produktivt vejer de mindre, men de kan købe alt!*

Hvordan skal penge defineres?

*Er penge bare de gamles virtuelle krav på den fremtid, de ikke har andel i!
Er finansboblerne afsløringen af det?
Så lad det briste!*

Penge – differentieret

Walras ..., führte das vorteilhafte Verfahren ein, den numéraire – ein Gut, dessen Einheit zum Ausdruck von Preisen und Werten verwandt wird, dessen eigener Wert aber durch diese Rolle nicht beeinflusst wird – von dem monnaie – einem Gut, das tatsächlich als Tauschmittel dient, dessen Wert aber dadurch beeinflusst wird, dass die monetäre Rolle einen teil seines Angebots absorbiert, zu trennen. (s. 1320: „Geschichte der ökonomischen Analyse“ Von Joseph A. Schumpeter, Zweiter Teilband, Göttingen - Vandenhoeck & Ruprecht – 1965)

Schumpeter understreger her – med udgangspunkt i Leon Walras' distinktion mellem *numéraire* og *monnaie* – en differentiering af pengebegrebet, som han selv arbejder med, når han taler om penge af navn til forskel fra penge som konkret købekraft, den "kvantitativt begrænsede mængde af måleenheder for værdi", der økonomisk konkret fungerer og manifesterer sig som både udbud og efterspørgsel i forhold til sig selv på markedet. Konkrete penge er mere end blot penge af navn, når de som "efterspørgsel absorberer en del af det udbud," som de også er.

Distinktionen, som Schumpeter henter frem fra Walras, kan ses parallelt med Keynes distinktion mellem *Money of account* og det, som beskrivelsen af penge, navnet på penge, henviser til¹.

Selve måleenheden, pengenes nominelle karakter, penge af navn, ændres ikke af en konkret prisdannelse gennem udbuds- og efterspørgselsmekanismen. Men det gør de mere virkelige penge; Når de manifesterer sig konkret med sin begrænsede kvantitative udbredelse på markedet, så absorberer de en del af sig selv som udbud med sig selv som efterspørgsel. Det er af afgørende

¹ Money of account is the description or title and the money is the thing which answers to the description. Now if the same thing always answered to the same description, the distinction would have no practical interest. (s. 3, The collected writings of John Maynard Keynes, Volume V, "A treatise on money" in two volumes, 1 The pure Theory of money.)

betydning for prisdannelsen, og gør penge til mere og andet end et neutralt medium, formidler af udvekslingen af realøkonomiske værdier².

Markedets prisdannelse knytter sig til pengenes væsen, det, at deres værdi afhænger af, at de er både offer for og bøddelev i processen, dannelsen af markedets priser på penge og alt andet. De konkrete penge svarer ikke til forestillingen om et neutralt medium for formidlingen af realøkonomiens processer. Det gælder, uanset hvordan der så skelnes mellem dem som mere eller mindre "proper money" og "bank money". Det er budskabet fra Schumpeter, Irving Fisher og flere andre, sådan som de skriver i mellemkrigstiden.

Den fundamentale selvreference, der gør prisdannelsen på markedet til et autopoietisk fænomen i systemteoretisk forstand³, findes ikke i klassicismens økonomiske teori. Schumpeter beskriver på siderne omkring det indledende citat her i teksten, hvordan han betragter det som et fremskridt, at økonomerne har opdaget og inddraget pengenes funktion i økonomien på lige fod med andre realøkonomiske faktorer, og han roser León Walras for at inddrage pengene i sin økonomiske teoris grundstruktur, hvilket nok forekommer vore dages ligevægtsteoretikere lidt fremmed, da de netop har reduceret pengenes funktion og rolle til det at være eksogent skabte, til at være noget der kan tilføjes markedet i større eller mindre portioner ude fra, og som noget der på sigt kun har indflydelse på inflationen, om end på kort sig måske også lidt indflydelse på den generelle produktion og omsætning. Schumpeter ville nok være blevet både overrasket og skuffet, hvis han havde erfaret, hvordan neoklassicismen og monetarismen har genindtaget klassicismens position i forhold til pengenes rolle i økonomien, lige som han i forhold til de moderne fortolkere af Walras også må siges at stå helt anderledes. Men afsøgningen af den moderne mainstreamøkonomiske teoribygning, som fx Geoffrey Ingham refererer til og fremstiller 2004⁴, afslører, at pengene her er blevet et "ikke tema".

Almindelige iagttagere af især finanskrisen anno 2007 og frem til i dag har langsomt men sikkert vænnet sig til det faktum, at det økonomiske system i sig selv ikke går mod ligevægt, men at det hele tiden af endogene årsager truer mod at bryde sammen, med helt uoverskuelige konsekvenser for resten af samfundet. Forståelsen for, at det har noget med pengenes natur og væsen at gøre, ja den skal hentes uden for de neoklassiske teorier, der har sat sig på vore dages læreranstalter, det politiske system, for ikke at sige på hele den professionelle italesættelse af økonomiens funktion og rolle i samfundet. Det er surt, for, som Hyman P. Minsky skriver i 1981: "Instability is an observed characteristic of our economy. For a theory to be useful as a guide to policy for the control of instability, the theory must show how instability is generated. The abstract model of the neoclassical synthesis cannot generate instability. When the neoclassical synthesis is constructed, capital assets, financing arrangements that center around banks and money creation, constraints imposed by liabilities, and the problems associated with knowledge about uncertain futures are all assumed away. For economists and policy-makers to do better we have to abandon the neoclassical synthesis"⁵.

² De klassiske økonomer betragter pengene som et slør, der må ses igennem eller bort fra for at komme frem til realøkonomien bag pengene. Keynes og trediverne foretager et opgør med pengenes neutralitet, som synes glemt nu igen, hvor neoklassicismen, nykeynesianismen og monetarismen står for den fagøkonomiske mainstream.

³ <http://www.amazon.de/Wirtschaft-Gesellschaft-suhrkamp-taschenbuch-wissenschaft/dp/3518287524>

⁴ "The nature of money", Geoffrey Ingham, Polity Press Ltd., 2004.

⁵ "Can "IT" happen again", Hyman P. Minsky, M. E. Sharpe, Inc. Arnonk, New York, 1981.

Semantisk og konkret adskiller pengene sig fra sit navn, når de får deres dobbeltrolle som både udbud og efterspørgsel i forhold til sig selv, dvs. i dobbeltrollen som efterspørgsel, der absorberer en del af sig selv som udbud. Her ser vi den afgørende forskel på penge, som Schumpeter tager udgangspunkt i, og som han holder fast i til slutningen på sit liv. For ham er kreditpengene konkret købekraft og dermed ligeværdig i forhold til andre penges betydning for prisdannelsen. De er altafgørende for prisdannelsen på markedet, hvor pengene sætter markedsværdierne med deres markedsværdi, som de henter samme sted, med og mod statens og andre eksterne faktoreres gode vilje, samarbejde eller modarbejde.

Schumpeter forkaster Chartalismen i sit værk "Das Wesen des Geldes" (skrevet ca. 1933, udgivet posthumt i 1970). Og han tager den aldrig til sig, heller ikke i det citerede værk fra 1954⁶, hvor han desuden hævder at samtiden mistolkede Knapp⁷, ved at eksponere ham som forsvarer for påstanden om, at loven i sig selv kan bestemme en valutas markedsværdi.

Schumpeter ser med rette, at pengenes markedsværdi ikke kan dikteres ensidigt af statens lovgivning. Staten kan selv og via centralbankernes discount windows, køb og salg af egen og fremmed valuta, køb og salg af statsobligationer, forsøge at give sin valuta en bestemt værdi. Den kan til dels forlene sine egne penge med værdi, ved kun at acceptere dem som udligning af økonomiske mellemværender sig og andre aktører imellem. Men den har ikke nødvendigvis magt over den økonomi, som udspiller sig i andre valutaer, bytteøkonomi, offshore, over the counter transaktioner, af skyggebanker, internationale aktører med hemmelige adresser, som i dag står for en helt afgørende del af den internationale finansielle økonomi⁸.

Markedet er herre over valutaens markedsværdi, ikke staterne, selv om USA har en af historiske og politiske grunde enestående rolle som den nation, der lægger navn til mere end 60 % af verdens reservevaluta.

Langt de fleste økonomiske værdier består i øjeblikket i finansiell kapital, som dybest set ikke er behøver at være andet end fordringer på penge og realkapital, altså mere eller mindre afledte værdier i forhold til det, som klassiske, neoklassiske og neokeynesianske økonomer betragter som realøkonomiske faktorer. Men mainstreamøkonomerne kan overhovedet ikke se den finansielle sektors egne penge for sig. Den kan ikke skelne mellem fordringer på produktet og produktet selv, men forveksler fordringerne med realøkonomisk værdi!

Differentieringen af pengebegrebet og distinktionen mellem penge af navn og af gavn, bruges ikke af Schumpeter i et forsøg på at opretholde den samme distinktion mellem "money proper" og "bank money", sådan som Keynes gør.

Den store udfordring, som Schumpeter tager op med sit aldrig færdige værk; "Das Wesen des Geldes", handler om teoretisk at redegøre for pengenes betydning for sin egen og alle andre markedsværdier, samt relationen mellem realøkonomi og økonomiens monetære aspekter. Han kommer aldrig frem til den i systemteoretisk forstand både simple men også meget abstrakte

⁶ Geschichte der ökonomischen Analyse“ Von Joseph A. Schumpeter, Zweiter Teilband, Göttingen -. Vandenhoeck & Ruprecht – 1965 (Schumpeter døde i 1954, udgaven, som jeg refererer til, er således udkommet efter hans død).

⁷ Knapp, George Friedrich, The State Theory of Money, Macmillan and Company, 1924.

⁸ Støttet af små fyrstedømmer og filialer i verdens hovedstader, hvor reguleringen af finansmarkedet er sat ud af kraft, under henvisning til markedets nødvendighed. <http://taxjustice.blogspot.dk/2013/12/how-luxembourg-became-secrecy.html>

forståelse for, at pengene markerer en semantisk værdi, der på den ene side må betragtes som en inkommensurabel form for mening i social og psykisk forstand, samtidigt med at pengene udfylder en yderst relevant og konkret social funktion, i forhold til skabelsen af krav på produktet og fordelingen af dem.

Han ser, at fordringerne på penge er lige så gode som betalingsmiddel, som det Keynes beskriver som Money proper. De fungerer i prisdannelsen som betalingsmiddel, selv om de intet er værd, hvorfor de heller ikke kan bruges som mål for verdenssamfundets generelle rigdom.

Han opdager den mekanisme, der kan kaldes pengenes selvreference, det at de spiller en dobbeltrolle i forhold til sig selv som både udbud og efterspørgsel, en rolle der er med til at understrege det faktum, at de aldrig vil kunne stå som sand kvantitativ og objektiv målestok for værdi i det hele taget. Han forsøger virkelig på at finde og definere begrebet for det, der som penge kun udfylder den rolle. Han kalder det das Geldligamen(t) i "Das Wesen des Geldes"⁹, hvor han fejler i forsøget på at definere pengene som mål for økonomisk omsætning og samfundets økonomiske værdier i det hele taget.

Projektet kuldsejler af gode grunde. For pengeøkonomien med dens markedsværdier svarer ikke til noget. Den systeminternt kvalificerede indikation for værdi svarer ikke til noget. Markedsværdien dannes over for andre kognitive referencerammer, der hver især står over for hinanden med hver sine inkommensurable sæt af værdier og mål for samme. Man kan tale om markedets værdi i omverdenen til pengeøkonomiens systeminterne markedsværdi. Men den entydige oversættelse fra det ene til det andet lader sig ikke gennemføre. Fællesnævneren mangler. Pengene er ikke den fællesnævner, som man hævder i pengeøkonomisk og markedøkonomisk forstand. Man forveksler simpelt hen markedsværdien med den virkelige verdens værdier, når det hævdes, at prisen er det objektive mål for værdi, som den sættes på varen, ydelsen eller pengene selv.

Hvis man forveksler pengeværdierne, markedsværdierne, med det sande og objektive udtryk for virkelighedens værdier, så er det illegitimt i videnskabelig forstand. Begge værdier er nemlig nødt til at være kendt på et sammenligneligt grundlag, for at man kan sige, at de kan tages som hinandens beskrivelse, hinandens repræsentation. Men det er de ikke. Det må for den sande tænker afsløre sig som en uomtvistelig indsigt.

Der er mange problemer i det, fx det, at pengene optræder på begge sider af distinktionen mellem det prissatte og det prissættende inden for markedet, med den værdi der skal repræsentere de eksterne værdier. De sætter markedsværdien i kraft af sig selv, på egne betingelser i forhold til omverdenen, de udgør sin egen pengeøkonomiske referenceramme, lige som værdierne kvalificeres i en mangfoldighed af økonomisk eksterne eller kun delvist økonomisk og indirekte betingede referencerammer. Sammenligningens fælles standard findes ganske enkelt ikke hverken teoretisk eller faktisk empirisk. De forskellige former for kvalificering af værdiernes værdi falder ekskluderende i forhold til hverandre.

Standarden for sammenligningen mellem markedsværdi og de værdier, som priserne, markedsværdien refererer til, kan kun indføres dogmatisk, dvs. på måder, der ikke kan stå distancen over for en kritisk og filosofisk refleksion.

⁹ Kap. IX "Das Wesen des Geldes", Joseph A. Schumpeter/Fritz Karl Man, Göttingen – Vandehoeck & Ruprecht - 1970

Man kan vælge at tro på standarden, insistere ureflekteret på den eller hævde den ud fra en metafysisk grundposition. Karl Marx, Adam Smith, Schumpeter og Keynes selv arbejder mere eller mindre eksplicit med arbejdsværditeorien gennem hele deres virke. Det er deres standard, når de taler realøkonomi. Men det vil moderne økonomer heller ikke være med til. De ved, at hele korthuset bryder sammen, hvis de skal redegøre for deres abstrakte værdiers relation til virkeligheden!

Arbejdsværditeorien er standard, når Keynes grundlæggende slår fast, at alt, hvad der har med realøkonomisk værditilvækst at gøre, det kan henføres til output og earnings, produkt og forbrug, to sider af samme sag, nemlig Y-værdien i moderne økonomisk teori¹⁰.

Keynes tager værdifilosofisk udgangspunkt i arbejdsværditeorien og sin distinktion mellem Money proper og Bank Money, når han fx gør op med kreditpengene som mål for realøkonomisk værdi.¹¹

Her ud fra neutraliserer han bankpengene som mål for værdi i realøkonomisk forstand. Men han redder ikke pengene som mål for realværdi på den måde. Differentieringen af pengebegrebet redder ikke pengene som objektivt mål for værdi i det hele taget. Hans begreb om proper money redegør ikke for pengene og markedsværdierne som repræsentative for eller oversættelsen af de monetære udtryk for værdi til et realøkonomisk udtryk for værdi.

Moderne økonomisk teori benægter især de endogent skabte kreditpenge rolle i prisdannelsen¹². Det nærmeste, som moderne økonomisk teori kommer en definition på markedsværdierne som mål for værdi, er prisindekserne rensset for inflation. Schumpeter afbryder sin tematisering af de problemer, som der er i anvendelsen af prisindekset med en lakonisk henvisning til det at indskrive de relative priser i forhold til den absolutte pris og med en henvisning til bog II i A Treatise on Money (s.47- frem ibid).

Systemteoretisk er udgangspunktet, at pengene ikke kan tages som det ultimativt objektive mål for værdi i det hele taget, og at markedsværdien må defineres som det, den er, det økonomiske systems interne indikation for egne og fremmede værdier. Den systeminterne indikation for værdi svarer ikke til noget, selv om den virker internt, har sin funktion, økonomisk, socialt og psykisk.

¹⁰ Human effort and human consumption are the ultimate matters from which alone economic transactions are capable of deriving any significance; and all other forms of expenditure only acquire importance from their having some relationship, sooner or later, to the effort of producers or to the expenditure of consumers. (p. 120 and 121 The collected writings of John Maynard Keynes, Volume V, "A treatise on money" in two volumes, 1 The pure Theory of money)

¹¹ For individet er dets fordring på produktet dets gyldige mål for individuel ejendom og værdi, men på alment plan neutraliserer fordringerne gensidigt hinanden, hvorfor de ikke tæller som mål for værdi.

¹² Den rolle kan Keynes sagtens genkende i sin Treatise on money, hvor han s. 89 i bog IV kort beskriver investeringer på en måde, der kan forstås som skabt som bankpenge, som noget der går forud for opsparing. Noget der allerede træder tilbage i hans hovedværk fra 1936, noget som Schumpeter understreger s. 1353 i Geschichte der ökonomischen Analyse“ Von Joseph A. Schumpeter, Zweiter Teilband, Göttingen -. Vandenhoeck & Ruprecht – 1965. Keynes distancerer sig allerede fra muligheden for at fratage bankerne deres privilegium til at lave sine egne penge og lægge det over i statens mere demokratisk styrede regi, hvor hensynet til realøkonomien og bekæmpelsen af arbejdsløsheden kunne tages. Han kalder dem, der argumenterer som vore dages bevægelse, Positive Money, med den danske pendant, Gode penge, for kættere uden forståelse for, at konsekvensen af deres anbefalinger ville være "profitinflation". Treatise on money, bog VII s. 189 – 201.

Der kan muligvis sættes pris på alt, inklusiv de penge, der bruges som mål for økonomisk værdi. Men det reducerer ikke de diabolske værdier til økonomisk værdi, markedsværdierne, dvs. pengeøkonomiens symbolik. Konkret understreges det af, at selve målet svinger op og ned af systeminterne grunde, som bryder med enhver lineær eller på anden måde entydig relation til de systemeksterne værdier, som de internt refererer til i det ydre, måler på intern stok, med sig selv, prisen.

Prisen indikerer kun den i systemteoretisk forstand systeminternt kvalificerede selv- og fremmedreference, dvs. markedets systeminterne værdi, markedsværdien. At ophøje markedsværdien til status af at være objektivt mål for værdi i det hele taget, det sker dog hver dag, når den økonomisk orienterede forveksler verdens værdier med deres markedsværdi. Men markedsværdien kan ikke tages som udtryk for værdi i anden forstand end pengeøkonomisk forstand. For den svarer ikke til noget.

Realiteten af økonomiske værdier falder i en verden med en mangfoldighed af sociale sammenhænge, der på lignende måde kvalificerer former for værdi, der internt i de respektive systemdannelsernes kognitive performance forveksles med virkeligheden selv.

Den mangfoldighed af kvalificeringer af værdier, som udspiller sig uden for det økonomiske system, kan slet ikke omfattes af eller beskrives i markedets interne referenceramme, uden at blive noget helt andet, nemlig en form for reduktion til markedets markedsværdi, det økonomiske systems interne indikationsværdi.

Det har praktiske konsekvenser, når realiteten kognitivt på socialt og psykisk plan forveksles med den kun økonomiske realitet, sin markedsværdi. Det hjælper ikke noget, at lade som om, at det kun er et spørgsmål om tid, før priserne i videnskabelig forstand er renset for inflation, for så at stå tilbage som det objektive sande og forpligtende udtryk for virkelighedens værdier i det hele taget. Det er ren ideologi og overtro.

Det er ikke et spørgsmål om at finde en entydig relation mellem pengeværdi og andre værdier, en standard, der kan bruges som oversættelsesprincip mellem penge og virkelighed.

For det handler om forskellige meningsregimer, penge, som mål for værdi, og andre former for kvalificeret angivelse og oplevelse af værdi. Den økonomiske videnskabs primitive forveksling af de kvantitative talværdier, priserne, med målet for virkelighedens værdi, er pinligt uvidenskabelig. Det bliver ikke bedre af, at den udspiller sig inden for en lang tradition, hvor lunkne interesser, politisk magt, har haft overtaget, bl.a. i kraft af topsubsidierede, korrumpereede udgaver af noget der kalder sig fagøkonomisk videnskab.

Systemteorien forholder sig til økonomien i dens kun begrænsede felt af gyldige krav på social funktion. Den beskriver samfundet som funktionsdifferentieret, og funktionerne som adskilte på en måde, hvor den overordnede målestok og form for kommensurabilitet mellem funktion og hensigtsmæssighed ikke er nogen selvfølge.

Markedsværdien manifesterer sig i priserne, der kommer til verden i kraft af udbud og efterspørgsel, tilbudspriser, betalte såvel som kun overvejede betalinger, priser på produktionen til og for markedet og pengene selv. Markedsværdien manifesterer sig konkret i en social realitet af

semantiske distinktioner, social og psykisk struktur, meningens form som psyken og det sociale manifesterer sig i.

Selv om de former for værdi og mening, der knytter sig til anvendelsen af penge, og som anvendelsen af penge bygger på, ikke svarer til noget uden for den konkrete kognitive og sociale proces, så glemmer systemteorien ikke, at denne kognitive og sociale praksis udspiller sig i en verden, der ikke går i stykker med sine i semantisk forstand inkommensurable værdier. Semantikken genererer sine inkommensurable værdier. Verden går ikke fra hinanden ontologisk af den grund. Det er kun betydningerne, som ikke kan oversættes med og til hinanden.

Den kognitive praksis er ekstremt afgørende for det sociale, det psykiske, livet på planeten i det hele taget, især den, der knytter sig til pengeøkonomien. Fx ser systemteorien det klart, når markedsværdierne af ideologiske grunde ophøjes til samfundets sande mål for værdi. Den ser også, at det har alvorlige konsekvenser for samfundets funktion, når ideologi og sandhed smelter sammen.

Markedsværdien kan og skal reflekteres som en kognitiv og social konstruktion i en bredere realitet, hvor den finder sin realitet. For at kunne beskrives og reflekteres videnskabeligt og filosofisk, så må denne konstruktion afspejles i sin fundering. Pointen er, at erfaringen, struktureret og determineret af symbolikken for økonomisk værdi, penge, muligvis ikke svarer til noget, men at den ikke des mindre er vital for det moderne samfunds økonomiske funktion og for samfundet i det hele taget.

Det handler om at afklare og forstå penge som kommunikationsmedium, som mere eller mindre kvantitativt og kunstigt begrænset mål for værdi, som mening.

Måske når Schumpeter nærmere pengenes sociale funktion, end Keynes er, der hvor Keynes fx taler om money of account som expression for pengene selv, som igen deles op i money proper og bank money¹³. Keynes forsøger at redde en slags hierarki mellem pengenes væsenskarakter, når han skelner mellem ”rigtige penge” og ”kun bankpenge”. Han indrømmer at bankpengene virker i betalingen, at bankpengene virker i tilegnelsen af aktiver, realkapital, finansiell kapital, når bankerne bruger de fordringer, som de har skabt på sig selv, til at bringe fremmed kapital ind på sine egne bøger med. Keynes beskriver, hvordan bankerne kan skabe deres kreditpenge lige ud af det blå. Når bare de går i takt og er mange nok, så bestemmer de værdien af kapitalen, pengenes købekraft, deres egne bankpenges købekraft, der ikke er andet end gensidigt anerkendte fordringer hinanden imellem. Men samtidigt med, at han anerkender bankpengene, ”dass die monetäre Rolle einen teil seines Angebots absorbiert”, så fraskriver han bankpengenes, kreditpengenes, funktion som mål for værdi! Dvs. de virker, men kan klart nok ikke bruges som mål for realkapitalen, det overordnede og almene mål for velstand eller rigdom og værdi i det hele taget!

Kreditpengene er kun af værdi, for dem der har dem! De kan ikke være mål for samfundets eller verdens rigdom i sin helhed:

¹³ Money proper and bank money

We have seen that the introduction of a money of account gives rise to two derived categories – offers of contracts, contracts and acknowledgements of debt, which are in terms of it, and money proper, answering to it, delivery of which will discharge the contract or the debt. The first of these prepares the way for the next development, namely the discovery that for many purposes the acknowledgements of debt are themselves a serviceable substitute for money proper in the settlement of transactions. When acknowledgements of debt are used in this way, we may call them bank money – not forgetting, however, that they are not money proper. (s. 5 ibid)

“If we are considering the wealth of individuals, or of a particular community, as distinct from the wealth of the world as a whole, we have to include – in addition to the ownership of real capital as defined above – claims on money, for payment on demand or over a series of dates in the future, as positive and the corresponding debts or obligations as negative. When we are dealing with a closed system as a whole, these items can be neglected, since they cancel out. But when we are dealing with a single country which is part of an international system, this is not so, and there will be a positive or negative balance of wealth in the form of monetary claims for or against the country. Thus when we are concerned with the wealth of a part of the total system under consideration, whether the part is an individual or a country, we have a fourth category, namely, the net balance of claims on money, which we will call loan capital.” (p. 116 and 117, The collected writings of John Maynard Keynes, Volume V, “A treatise on money” in two volumes, 1 The pure Theory of money.)

Frit på dansk efter Keynes: For individet er dets fordring på produktet dets gyldige mål for individuel ejendom og værdi, men på alment plan neutraliserer fordringerne gensidigt hinanden, hvorfor de ikke tæller som mål for værdi. (Han taler om national opgørelse, nationens rigdom, om individet og kunne have endt op med verden i sin helhed. Metodisk går det til det universelle.)

Man kan endvidere konstatere, at hvis alle de finansielle aktiver, som i dag findes registreret nationalt, internationalt og offshore i den store virtuelle finansverden, skulle gøres op på den måde, dvs. gå ud med hinanden, fordi den enes fordring på den anden, dennes aktiv, svarer nøjagtigt til den andens gæld, passiv, så var der ikke mange værdier tilbage af dem, der i dag tæller som sådan i den finansielle sektor.

I dag må det meste af den finansielle kapital korrekt reduceres til den ene eller anden slags fordringer på produktet, dvs. til samme status, som den bankpengene har for Keynes i opgørelsen over samlet rigdom. De repræsenterer ikke noget af værdi i sig selv. Det er forklaringen på, hvorfor det globale økonomiske system står i overhængende risiko for at kollapse. Illusionen, som knytter sig til de manges fordringer på produktet, nemlig indbildningen, at penge er mål for rigdom, tenderer mod at gå i sig selv.

Verdens finansielle kapital er virtuelle fordringer på en fremtid, som er truet af selv samme. Alverdens kreditorer har rettens ord for, at de har fremtidens produktion til gode. Problemet er, at verden ikke kan bære deres fordringer, at den virkelige verdens livsbetingelser undermineres af et sygt økonomisk system, der i øjeblikket har fordelt købekraften så viseligt, at ca. 85 mennesker ejer lige så meget som de fattigste 3,5 milliarder. Rent kognitivt ser det dog ikke ud til, at vore politikere forstår det absurde i denne pengeøkonomi. Vore ledere er fuldt optaget af at redde fordringerne på fremtiden, og mener at det er staternes og centralbankernes opgave. Verden må gå under for den finansielle sektor, ellers bryder økonomien sammen. Og den herskende ordens økonomi er vigtigere end verden! (Så langt er man faktisk ude. Men sproget, som kan forklare det, findes ikke. Jeg forsøger på at udvikle det her, kære læser. Tro mig, prøv at forstå!)

De fleste økonomiske værdier er ikke andet end mere eller mindre realistiske fordringer på fremtiden, der tenderer mod at forsvinde i takt med, at alverdens skyldnere forsøger på at realisere lidt økonomisk værdi, som de kan bruge til at betale af på deres gæld til verdens kreditorer med. Verden står i gæld til pensionsselskaberne, alle de gamle mennesker, som har krav på det meste, men kun en kort, dyr og destruktiv rolle tilbage at spille i denne verden.

Beskrivelsen af, at hvad der er godt for den enkelte aktør på markedet, det er ikke bare godt for denne, men i det hele taget godt, den holder ikke. Forståelsen, for at penge er fordringer på et

produkt, som skabelsen af fordringerne på ingen måde har bidraget til ved deres tilsynekomst i verdensøkonomien, og at disse virtuelle penge, kreditpenge, fordringer, derfor slet ikke er mål for rigdom og vækst, ja den er ikke bare fraværende i de dominerende neoklassiske økonomiske teoridannelser, men forbudt viden, og måske det største og mest destruktive tabu, som menneskeheden endnu har fostret.

For individet er dets fordring på produktet dets gyldige mål for individuel ejendom og værdi, men på alment plan neutraliserer fordringerne gensidigt hinanden, hvorfor de ikke bør tælle som mål for værdi.

Verden bliver ikke rigere af, at vi bruger livet på at spare op til alderdommen, stille fordringer på hinanden. Når vi står der til sidst, med krav på det hele, så forstår vi det måske, måske ikke, alt efter hvor modige vi er. Verden skylder os det meste, men den er blevet ødelagt i forlængelse af bestræbelserne på at honorere os og andre af sine kreditorer. Den stiller krav til sig selv, som den ikke kan honorere. Det følger af pengenes væsen, penge – money – geld – gæld!

Lige nu har verdens stater og nationalbanker travlt med at erstatte markedets skabte fordringer på produktet med base money, dvs. med nationalbankpenge. Det er det, man ser med ECB's sænkning af udlånsrenten og de bebudede opkøb af statsobligationer her d. 20/1 2015. Men verden bliver heller ikke rigere af, at de markedsendogent skabte kreditpenge erstattes af staternes og nationalbankernes penge. For disse penge har heller ikke nogen iboende værdi. Selv om M0s købekraft ikke betinges af nogen bestemt skyldners betalingsevne, så er de ikke andet end fordringer på produktet, dvs. på alle, som har noget at afgive mod betaling i penge.

Erstatningen af markedets endogent skabte penge med M0 gør ikke verden rigere. Det er ikke sikkert, at verden kan honorere de fordringer på produktet, som dem med købekraften ligger inde med. Afsløringen af, at pengenes værdi er virtuel, vil heller ikke gøre verden fattigere, kun en illusion mindre.

Mvh. Steen Ole Rasmussen, Odense d. 20/1 2015.